

Remissvar avseende Kungliga bibliotekets rapport Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi (Ku2019/00550/KO)

Post- och telestyrelsen (PTS) arbetar för att alla i Sverige ska ha tillgång till bra telefoni, bredband och post samt att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter. PTS uppdrag handlar om att främja digital delaktighet och inkluderande kommunikationslösningar, med särskilt fokus på personer med funktionsnedsättning och andra utsatta grupper. Målet är att alla ska ha likvärdiga förutsättningar att kunna kommunicera via telefoni och internet samt att skicka och ta emot brev och paket.

Med utgångspunkt i myndighetens verksamhetsområde har PTS följande synpunkter på Kungliga bibliotekets rapport Demokratins skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi (*Förslaget*).

Övergripande synpunkter avseende tillgång till kultur- och kunskapsarvet för personer med funktionsnedsättning

PTS bedömer att *Förslaget* är i linje med betänkandet Styrkraft i funktionshinderpolitiken (SOU 2019:23), vilket bland annat föreslår:

- Att kultur ska vara ett särskilt prioriterat samhällsområde för genomförandet av funktionshinderpolitiken, vilket innebär att personer med funktionsnedsättning har jämlika möjligheter att uppleva, delta i och utöva konstnärlig och kulturell verksamhet.
- Att Kungliga biblioteket föreslås ha ett särskilt uppdrag att genomföra och följa upp funktionshinderpolitiken avseende det allmänna biblioteksväsendet.

Digitalisering av kultur- och kunskapsarvet i enlighet med krav i det kommande Tillgänglighetsdirektivet

PTS vill poängtera vikten av att den svenska marknaden, med stöd av bland annat Kungliga biblioteket, rustar sig för att så snart som möjligt kunna möta krav i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882, även kallat Tillgänglighetsdirektivet eller European Accessibility Act. Tillgänglighetsdirektivet ska införas i svensk lag senast år 2022. Själva kraven ska dock börja gälla från och med juni 2025.

Tillgänglighetsdirektivet innebär bland annat att e-böcker riktade mot konsumenterna görs tillgängliga av förlagen.

PTS vill framförallt lyfta fram att om fler böcker är såväl utformade som tillhandahållna på ett tillgängligt digitalt sätt redan när de släpps av förlagen minskar behovet av särskilda tillgänglighetsåtgärder i efterhand. När det gäller offentliga aktörer som gör större upphandlingar (över brytpunkten som är cirka 1,3 - 1,4 miljoner kronor) ska motsvarande krav ställas för de produkter och tjänster som berörs av Tillgänglighetsdirektivet. Detta i kombination med kraven på webbtillgänglighet i lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (SFS 2018:1937) ger goda förutsättningar för användare att låna böcker via bibliotekens webbaserade bibliotekskataloger samt läsa de e-böcker de lånar.

Samverkan för att öka den digitala delaktigheten och tillgängligheten

PTS vill särskilt påtala vikten av att kontinuerligt inkludera användardialoger och arbeta med användarperspektiv för att möta framtidens utmaningar. I grund och botten handlar det om att främja delaktighet i en digital tid och säkerställa att digitala lösningar är tillgängliga för alla. Det hänger bland annat ihop med bibliotekens uppdrag att ge fria möjligheter till lärande, läsning och upplevelser. Om detta ska bli verklighet behöver förståelsen för olika gruppers behov utgöra ett verktyg för utveckling. *Förslaget* berör mervärden i olika former och PTS bedömning är att om biblioteken ska leverera det i en snabbföränderlig tid behövs metoder som ökar förståelsen för användarnas behov. Det vore önskvärt om *Förslaget* pekar på betydelsen av att samverka med övrig kommunal verksamhet samt andra myndigheter, till exempel: Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för tillgängliga medier och PTS.

Det finns flera nätverk som kan fungera som samarbetsforum för bibliotek. PTS driver eller deltar i: Digidelnätverket som arbetar för att öka den digitala delaktigheten och tillgängligheten till digitala tjänster i Sverige samt samverkan för IT-tillgänglighet (MITT) som syftar till att säkra den digitala tillgängligheten för såväl Sveriges medborgare som de offentligt anställda genom utbyte av lärdomar, idéer, dialog, vägledning och metodstöd såsom exempelvis inkluderande gruppdiskussioner, enkätundersökningar, intervjuer med mera.

PTS bedömer att det utbredda biblioteks nätet i hela Sverige skulle kunna nyttjas till att i ännu större utsträckning förmedla relevant kunskap för personer som av olika skäl har högre inträdeströskel för användande av digital teknik i syfte att stödja övergången till mer utbredd användning av e-medier.

PTS anser även att om personer med funktionsnedsättning i allt högre grad konsumerar media digitalt snarare än fysiska medier leder det till minskad fraktkostnad, vilken idag bekostas av PTS. Detta kan leda till flera gynnsamma effekter såsom ökad digital delaktighet, effektiv resurshållning, en positiv inverkan på hållbarhet och en hållbar miljö och en starkt demokratisk samhällsdialog eftersom tillgång till den digitala tekniken ger förutsättningar för att lätt komma åt kunskap, ha kontakt med förtroendevalda med mera.

Vikten av kraftsamling för att förverkliga Förslaget

PTS vill även framföra att *Förslaget* är brett, ambitiöst och formulerar ett antal riktningar. Om innehållet i *Förslaget* ska förverkligas krävs verksamhetsutveckling, förflyttning i arbetssätt och en kraftsamling såväl lokalt, regionalt som nationellt. Det är en utmaning, inte minst för kommunerna. Om *Förslaget* ska utgöra ett hållbart inriktningsdokument över tid krävs inte bara att det antas som en vision utan även att det underbyggs med mandat, ansvar och finansiella resurser för att kunna förverkligas.

Avslutningsvis instämmer PTS i att *”Digitaliseringen är en av de faktorer som skapar störst förändring i dagens samhälle”* och myndigheten ser det därför som positivt om biblioteken med sin fysiska närvaro och breda förankring, kan bidra till att *”överbrygga de digitala klyftorna”* (sida 12 i *Förslaget*). PTS är därför positiv till att bibliotekens verksamhet arbetar för att *”ge människor handledning om hur man hanterar digitala verktyg och värderar information och källor ska utvecklas och stärkas”*.

Björn Blondell

Yttrandet har beslutats av divisionschefen Björn Blondell. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefen för kommunikationsavdelningen Kerstin Karlsson, tillförordnande enhetschefen Andreas Richter och handläggaren Marlena Molak-Brindell (föredragande) deltagit.

